

ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ ЗА ПАМЕТНИЦИТЕ И ПАМЕТНИТЕ ЗНАЦИ

I. ВЪВЕДЕНИЕ:

Народ, който не познава своето минало, който няма национална памет, той няма настояще, няма и бъдеще. Едно от главните условия за съхраняване на националната ни памет е наличието на система за паметниците и паметните знаци.

Град Шумен и шуменският край имат многовековна богата история, и култура. Както България, така и Шумен от най- дълбока древност до наши дни е арена на вековни и значими исторически събития и процеси, среща и проява на няколко общочовешки цивилизации, оставили трайни следи в материалната култура и националната ни памет.

Многовековните културни традиции в нашия град и околността му, приносят му към националната културна традиция, ролята му за Българското Възраждане му отреждат водеща роля сред днешните български градове. Тук е глобалният символ на България - Мадарският конник. От тези земи тръгва създаването на българската държава и това е извор на гордост и чест за шуменските граждани, на днешните и бъдещите поколения.

Историята ни изобилства със героични събития, личности и герои, отдали младост, труд и живот за свободата и независимостта на Отечеството ни, за благоденствието и просперитета на народа ни, за издигане на културата и духовността ни.. На голяма част от тях признателните поколения са издигнали достойни паметници, пред които ние свеждаме глави в знак на почит и уважение.

Добре замислените паметници, добре изпълнени и добре вписани в околното пространство стават мощно оръжие във възпитанието на подрастващото поколение, източник на национална гордост и дават неповторим облик на всяко населено място.

Днес, по обективни и субективни причини, този процес е забавен, на моменти спорадичен, импулсивен, не винаги достатъчно обоснован,

поради което не достатъчно ефективен, културно значим и обществено приет.

II. ЦЕЛ НА СТРАТЕГИЯТА:

1. Задълбочено и обективно осмисляне на нашето минало и настояще, с поглед към бъдещето.

2. Залагане на следните принципи при изграждането на паметниците и паметните знаци:

- ❖ Паметниците трябва да обединяват шуменските граждани около общочовешки и значими идеи, около безспорни личности и верни исторически факти, а не да чертаят разделителни линии в гражданското общество;
- ❖ Генерирането на идеи за изграждане на паметници и паметни знаци може да се осъществи от страна на: общинската администрация, културни институции /музеи, художествени галерии, Регионален исторически музей, Регионална библиотека и читалища/, творчески съюзи, сдружения с нестопанска цел, инициативни комитети и други формации на гражданското общество.
- ❖ Прилагане на комплексен подход при изграждане на паметниците и паметните знаци – сходни по тематика и значение паметници могат да се обединят във времето и пространството във вид на: Алея на воинската слава, Алея на спортната слава, Пантеон на безсмъртните /великите, бележитите/ шуменци и др.
- ❖ Широка гражданска и ведомствена инициатива при проектиране и изграждане на паметниците; Община Шумен поема като патрон изграждането на отделни паметници от местно и регионално значение, а отделните културни институти, училища, читалища, съставни села и др. могат да поемат изграждането на паметници и паметни знаци на своите патрони.
- ❖ Хармонично вписване на паметниците и паметните знаци в околното пространство и градската /околната/ среда;
- ❖ Професионализъм при изграждането на паметниците на етап замисъл, проектна готовност и реализация - становища на

историци, художници, архитекти и други специалисти в зависимост от спецификата на паметника. Становищата на Художествения експертен съвет /ХЕС/ и Общинския експертен съвет по устройство на територията /ОБЕСУТ/ към кмета на общината имат съществено значение.

- ❖ Публичност - обществена гласност на проекта, обществено обсъждане и дискусия, а при необходимост и допитване до местното население - съществена роля и на Общинския медиен център, Радио Шумен и другите електронни медии и социални платформи.
- ❖ Спазване на законовите рамки на всички етапи от изграждането на паметниците и паметните знаци. Паметниците и паметните знаци на територията на община Шумен се изграждат след решение на Общински съвет Шумен, съгласно процедурите, определени в Правилник за изграждане на паметниците и паметните знаци, който се явява като приложение към настоящата стратегия.
- ❖ Опазването, поддържането, възстановяването и изграждането на военните паметници се извършва съгласно Закона за военните паметници.
- ❖ Широк размах на дарителството при набиране на финансови средства на всички етапи от проектирането и изграждането на паметниците.
- ❖ Всички паметници и паметни знаци се явяват публична общинска собственост, имат статут на културни ценности и са защитени по Закона за културното наследство.
- ❖ Проява на търпимост към съществуващите, вече изградени паметници и поставени паметни плочи, носещи в себе си паметта на епохата, на личности и събития, които се явяват неразделна част от нашата история. Премахването на паметници и паметни знаци следва да става с допитване /референдум/ до гражданите и след решение на Общинския съвет с квалифицирано мнозинство. Преместването на паметниците е допустимо само в крайни случаи при нови градоустройствени решения и с решение на Общинския съвет.

- ❖ Всички паметници и паметни плочи подлежат на паспортизация, а общината води регистър за наличните такива. В паспорта се указва какво събитие или личност увековечава паметникът или паметната плоча, автора и архитекта на паметника, кога е изграден, с чии средства, кой е отговорен за поддържането и опазването му, фотоси от няколко ракурса и др.

3. При изграждането на паметниците следва да се приложи разумния и реалистичен подход, съобразен с финансовите възможности на Община Шумен за дадената година и за целия мандат на общинското ръководство. Община Шумен разработва конкретни планове по години и общ за кметския мандат, а така също и визия за по- дълъг период от време за изграждане на паметниците.

Годишният план за изграждане на паметниците/паметник на всички етапи от неговото реализиране следва да намери финансово изражение в бюджета на общината за конкретната година.

4. Към настоящата стратегия следва да прибавим опазването и поддържането на вече издигнатите паметници и художествените скулптури, и пластики на територията на общината.

III. МОМЕНТНО СЪСТОЯНИЕ:

В настоящия момент в гр. Шумен и на територията на общината има изградени много паметници и паметни знаци. /Под паметник или паметен знак в Българския тълковен речник, София, 1976 г. е записано : ПАМЕТНИК /стр.596/

1. Веществен образ или постройка в чест на лице или събитие.
2. Художествено изработен надгробен камък.
3. Произведение на стара писменост. Глаголически паметник.
4. Остатък от културата на далечно минало. /

Настоящата стратегия визира т. 1 от тълковния речник, а именно веществен образ или постройка в чест на лице или събитие.

Към това определение следва да прибавим и художествените скулптури, и пластики, които създават естетически издържана околна среда по паркове, булеварди и улици.

Макар че имат връзка с националната ни памет и култура, паметниците на културата по смисъла на Закона за културно-историческото наследство /например Томбул джамия, възрожденските къщи, Безистена/ не се явяват обект на настоящата стратегия. Тематично паметниците могат да бъдат условно разделени като в чест на: борбите на народа ни и другите народи за национално освобождение, революционните борби на народа от началото на XX век до 1944г., участието на шуменци във войните за свобода и независимостта на Отечеството, видни личности от всички сфери на обществения ни живот, граждани на други страни, допринесли с личния си пример за националния ни просперитет, паметни плочи на домовете, където са се родили и/или живели именити личности от нашата история и др.

Доминиращ паметник като символ и акцент на Шуменския край, като ансамбъл по своето скулптурно и архитектурно решение е паметникът „Създатели на българската държава” на Илчов баир.

В голямата си част паметниците, разположени на територията на община Шумен, се поддържат в добро състояние и вниманието към тях е повишено, но има и не един паметник, които се нуждаят от ремонт, облагородяване на околното пространство, грижи за опазване на тяхната цялост и естетически вид.

Към някои паметници с цел обгрижване може да се приложи принципа на поемане шефство от структурите на гражданското общество.

Ежегодно в бюджета на общината следва да се заделят финансови средства за поддръжка и текущ ремонт на паметниците и паметните знаци съобразно необходимостта, за да не допусне тяхното разрушаване.

IV. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ:

Настоящата Стратегия обхваща всички паметници и паметни знаци на територията на община Шумен - град Шумен и съставните селища - техните околни пространства и територии.

V. ВРЕМЕВИ ХОРИЗОНТ:

Стратегията обхваща времеви период от датата на нейното приемане с хоризонт на приложение - 15 -20 и повече години. При необходимост същата може да бъде допълвана, променяна съобразно настъпилите нови реалности.

VI. ЗАДАЧИ В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА:

1. Съхраняване и опазване на вече издигнатите паметници и паметни знаци. Провеждане на паспортизация на съществуващите такива. Създаване на линк в сайта на община Шумен към Регистър на съществуващите паметници и паметни знаци /паметни плочи, барелефи и др./ Поемане на „шефство” над тях от страна на институти, училища и читалища, граждански и стопански сдружения и т. н.

2. Залагане в Наредба 1 санкции за оскверняване на съществуващите паметници.

3. Животът показва, че подрастващото поколение не познава добре историята на страната ни, още повече историята на Шумен и неговите видни личности. Родолюбивото и военно- патриотично възпитание на младите хора следва да заеме още по-голямо място в училищните и извън училищните форми на обучение и възпитание. Не малка роля в това отношение трябва да играят и родолюбивите клубове и сдружения.

4. Разгръщане на по-широка основа на музейното дело в града чрез разширяване на съществуващите и изграждане на нови музеи /етнографски, природонаучен, музей на Шумен, музей на ДКТ „Васил Друмев” и др./.

5. Написване на истории на съставните селища/за тези, които нямат такава/.

6. Духовно претворяване на паметта за значими събития и видни личности под формата на книги, документални филми, възстановки на събития, тематични и паметни вечери и др.

Полагане на усилия от цялото общество за запазване и възраждане на старите занаяти, обичаи и традиции.

Само при един комплексен подход, с упорита и целенасочена дейност могат да се достигнат онези цели, които си поставя настоящата стратегия.

Същата ще бъде съществен принос към съхраняване националната памет на шуменските граждани, извор на гордост за принадлежност към Шуменския край и неговата многовековна история.

Така реализирана стратегия ще допринесе градът ни да придобие истински цивилизационен и съвременен облик, съчетал в себе си историческата памет и културна традиция със съвременното и своето бъдеще. Така той ще стане привлекателна туристическа дестинация, привлекателно място за работа и живеене.

„НЕ МОЖЕМ ПОВЕЧЕ ДА ЧАКАМЕ УТРЕШНИЯ ДЕН; ЩЕ ТРЯБВА ДА СИ ГО СЪЗДАДЕМ САМИ!“ – ГАСТОН БЕРГЕР

Настоящата стратегия е приета на заседание на Общинския съвет Шумен на 29.04.2025 г.